

การเปลี่ยนผ่านทางการเมืองในความขัดแย้งของโลกอาหรับ :

กรณีศึกษา ตูนิเซีย อียิปต์ ลิเบียและซีเรีย

ทศพร มะหะหมัด¹

บทคัดย่อ

เมื่อความขัดแย้งในโลกอาหรับ เริ่มก่อตัวขึ้นกลายเป็นความรุนแรง ประชาชนชาวอาหรับนับล้านคน ออกมาเดินขบวนประท้วงเพื่อเรียกร้องความยุติธรรม เหตุการณ์เกิดขึ้นในภูมิภาคตะวันออกกลาง การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ เป็นเหตุการณ์ ลูกกลมจนทำให้เกิดผลกระทบไปทั้งภูมิภาคเช่นในอียิปต์ และตูนิเซียเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและอีกสองประเทศ คือ ลิเบีย และซีเรีย ที่ร้ายแรงกลายเป็น สงครามกลางเมือง ประเทศมหาอำนาจได้เข้ามามีบทบาท ในการเลือกที่จะปกป้องชาติอาหรับพันธมิตรที่มี แนวคิดเหมือนกับตนนำไปสู่การโค่นล้มรัฐบาลชาติอาหรับที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคง

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง, ตะวันออกกลาง, ความขัดแย้ง

¹ ศูนย์อิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

The Political Changes as a Result of Conflicts in the Arab World: A Case Study of Tunisia, Egypt, Libya, and Syria

Tosaporn Mahamud¹

Abstract

When conflicts in the Arab world began to grow into a serious problem, millions of Arabs marched to demand justice. The incidents that occurred in the Middle East, the political upheaval, and the economic situation had an impact on the Arab regions such as Egypt and Tunisia. The political changes of two countries—Libya and Syria—resulted in grave civil wars. The role of the superpowers, in choosing to protect certain Arab allies, led to the overthrow of some Arab governments that were threats to security.

Keywords: political changes, Middle East, conflict

¹. Lecturer in Centre of Islamic Studies, Kasem Bundit University

ประเด็นปัญหา

อาหรับ สปริง(Arab Spring) คือ ฤดูใบไม้ผลิของชาวอาหรับ เป็นช่วงเวลาที่เกิดการรวมตัวกันของชาวอาหรับ ที่เกิด ความขัดแย้งทางการเมืองในภูมิภาคแอฟริกาเหนือและตะวันออกกลางหรือเอเชียตะวันตก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอีกทีหนึ่งที่จะลุกลามไปยังอีกทีหนึ่ง เหมือนการเล่นโดมิโน (Domino effect) ประเด็นที่เกิดจาก ตูนิเซีย อียิปต์ ซีเรีย ลิเบีย ทั้งหมดเป็นประเด็นปัญหาความขัดแย้งที่น่าสนใจและไม่เหมือนกัน มีการแทรกแซงจากภายนอก การใช้กองกำลังนานาชาติการให้การสนับสนุนกลุ่มต่อต้านรัฐบาล รูปแบบเกิดขึ้นจากการเดินกระบวนประท้วงจบลงที่การโค่นอำนาจผู้นำ

วัตถุประสงค์

บทความนี้มีความประสงค์ศึกษาประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละประเทศอาหรับที่เกิดการจลาจลกับวิธีการแก้ปัญหาของมือที่สามที่มาจากองค์การระหว่างประเทศหรือประเทศมหาอำนาจ รวมถึงการให้การสนับสนุนของชาติตะวันตกในบริบทที่ต่างกัน อย่างเช่น กรณียิปต์ ซีเรีย ลิเบีย เพื่อเข้าใจถึงการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองในกลุ่มประเทศอาหรับ เข้าใจถึงสงครามตัวแทนที่เกิดขึ้นในซีเรีย สงครามในภูมิภาคและสงครามระหว่างสำนักคิด (Wilson, 2013)

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในตูนิเซีย

ตูนิเซียเป็นประเทศเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่ในทวีปแอฟริกาเหนือติดกับทะเลเมดิเตอร์เรเนียน สถานการณ์ในตูนิเซียถือเป็นการเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เรียกกันว่า Arab spring หรือฤดูใบไม้ผลิของประเศอาหรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแอฟริกาเหนือและตะวันออกกลาง เริ่มจากการเผาตัวตายของมุฮัมมัด บุอาซิซีย นักศึกษาวิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ที่ขายผลไม้ตามท้องถนนแล้วถูกรบกวจากตำรวจจนน้อยใจใน

ชะตากรรมของตัวเองที่นอกจากจะไม่ได้งานที่ดีทำแล้วยังต้องมาเผชิญกับตำรวจที่จับเขาบ่อยครั้งเมื่อเขาเร่ขายผลไม้ตามท้องถนนจนนำไปสู่การเผาตัวตาย อันเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ยากในประเทศนี้ หากมองย้อนไปคงไม่มีใครจะคาดคิดว่า การจุดไฟเผาตัวเองของมุฮัมมัด บุอาซิซีย จะเกิดขึ้นได้

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในตูนิเซียเป็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญที่เริ่มต้นขึ้นจากการรวมตัวของประชาชนที่ออกมาเดินขบวนประท้วงต่อต้านผู้นำเผด็จการ ที่ปกครองประเทศยาวนานถึง 23 ปี โดยปัจจุบันลี้ภัยการเมืองอยู่ที่ประเทศซาอุดีอาระเบีย ด้วยเหตุนี้ บุอาซิซียจึงอยู่ในความทรงจำของชาวตูนิเซีย และโลกอาหรับ และกลายเป็นที่มาของการเปลี่ยนแปลงในประเทศไปในที่สุด

คงไม่มีใครคาดคิดว่าการเผาตัวตายดังกล่าวในตูนิเซียจะกลายเป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญในภูมิภาคและลุกลามออกไปในหลายประเทศอาหรับ อย่างเช่น อียิปต์ เยเมน มอริตานิเยอ โอมาน ลิเบีย ซีเรีย แต่ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด คืออียิปต์ ลิเบีย และซีเรีย

ประชาชนที่เดินขบวนประท้วงมีความพยายามร่วมกันที่จะผลักดันให้มีการยกเลิกระบบการปกครองของซัยนุลอาบีดีน บิน อะลี ที่ไม่ได้รับความนิยมและครองอำนาจยาวนานติดต่อกัน 23 ปี โดยประชาชนมีส่วนร่วมอย่างมากในทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เป็นที่รับรู้กันว่าความร่ำรวยในซีเรียนั้นจะอยู่กันชนชั้นปกครองในขณะที่ประชาชนทั่วไปมีสภาพแร้นแค้น นอกจากนี้อดีตผู้นำตูนิเซียมักจะกล่าวคำปราศรัยต่อสาธารณชน ด้วยการสร้างกระแสชวนเชื่อมาโดยตลอด

ที่ผ่านมานับตั้งแต่ปี 1990 ซัยนุลอาบีดีน บิน อะลี ผู้นำตูนิเซียได้ใช้ความพยายามมาตลอดที่จะจำกัดการเคลื่อนไหวของกลุ่มฝ่ายค้านนิยมอิสลามไม่ให้มีอำนาจทางการเมือง โดยในการประท้วงช่วงต้นนี้พบว่าผู้ประท้วงมาจากประชาชนล้วน ๆ โดยปราศจากองค์การหรือพรรคการเมืองใด ๆ ที่ให้การ

สนับสนุน ด้วยเหตุนี้ภาพที่เห็นจึงเป็นภาพของชาวตูนิเซียทั้งชายและหญิงที่เข้าปะทะกับตำรวจอย่างไม่กลัวเกรง จูเลีย แอชชานสายลับผู้หนึ่งที่มีความสามารถได้เปิดเผยถึงการกระทำของประธานาธิบดี ซัยนูลอาบิดีน บิน อะลี ที่เกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชัน การละเมิดสิทธิมนุษยชน การรับสินบน การข่มขู่เพื่อซื้อที่ดินจากประชาชน และการเล่นพวกให้เป็นที่รับรู้ของสาธารณชน นอกจากนี้ยังมีคำวิจารณ์ในเฟซบุ๊กซึ่งเต็มไปด้วยคำสาปแช่งที่มีต่อรัฐบาลตูนิเซียที่ได้รับการตีแผ่ออกไปทั่วภูมิภาคอาหรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฆ่าตัวตายของมูฮัมมัด บูอัซซิซีย

ในเวลานั้นประเด็นที่เป็นความเร่งด่วนที่สุดของสันนิบาตอาหรับ คือการพิจารณาถึงปัญหาความยากจนของคนชั้นล่างในตูนิเซียที่มีรายได้น้อย แต่ในบางช่วงบางเวลาสันนิบาตอาหรับกลับแตกออกเป็นกลุ่มเป็นก้อนแบ่งฝ่ายเสียเอง และหาทางปกป้องผู้นำประเทศที่ถูกประชาชนต่อต้าน แต่ดูเหมือนว่าถึงเวลานี้ไม่มีใครหรือองค์การใดที่จะหยุดยั้งการรวมตัวเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองของประชาชนได้อีก จิตวิญญานการต่อสู้ของชาวตูนิเซียแสดงให้เห็นว่าชาตินิยมอาหรับนั้นมีจริง การรวมตัวเพื่อเรียกร้องสิทธิของประชาชน ตลอดจนการนำเอาหลักการศาสนาเข้ามามีบทบาทในทางการเมือง (Political Islam) เป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่าซัยนูลอาบิดีน บิน อะลี คงเป็นผู้นำที่หมดสิทธิจะกลับมาปกครองได้อีกต่อไป (Marin, 2011)

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในอียิปต์

อียิปต์เป็นชาติอาหรับที่ได้รับการยกย่องว่ามีเสรีภาพมากกว่าประเทศอาหรับอื่น ๆ ทั้งนี้ผู้นำอียิปต์ได้รับการประท้วงจากประชาชนด้วยข้อกล่าวหาที่ไม่แตกต่างไปจากตูนิเซีย นั่นคือการอยู่ในอำนาจของผู้นำที่ยาวนานแต่ประชาชนส่วนใหญ่ทุกข์ยาก ขาดเสรีภาพทางการเมือง แม้ว่าจะมีเสรีภาพด้านอื่น ๆ อยู่บ้างก็ตาม ประชาชนส่วนใหญ่ประสบความยากลำบาก ความร่ำรวยของประเทศ

จะไปรวมอยู่ที่ชนชั้นนำ นอกจากนี้อียิปต์ยังเป็นประเทศที่ได้รับการช่วยเหลือทางการเงินจากสหรัฐมาตั้งแต่ปี 1979 จำนวนถึง 1.3 พันล้านดอลลาร์ ทำให้สหรัฐมีสิทธิพิเศษต่อการเมืองของอียิปต์อันเป็นความปรารถนาที่แอบแฝงและเป็นนโยบายของสหรัฐที่สืบทอดกันมาช้านาน โดยสหรัฐต้องการให้อียิปต์เป็นตัวกลางในการเจรจาอาหรับ-อิสราเอล นอกจากนี้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับชาติอาหรับที่เป็นที่รับรู้ในทุกวันนี้ก็คือการดำรงอยู่ของการปกครองแบบเผด็จการ การมีรัฐธรรมนูญที่ประธานาธิบดีมีอำนาจล้นฟ้า หรือระบอบกษัตริย์ที่อยู่ภายใต้การหนุนหลังของชาติตะวันตก การใช้กำลังทหารเข้าคุกคามผู้ที่เห็นต่างจากรัฐเป็นเรื่องปกติธรรมดา การนำเสนอนโยบายของการเป็นพันธมิตรกับกลุ่มประเทศอาหรับของประเทศตะวันตกมีขึ้นเพื่อยับยั้งประเทศอาหรับที่เป็นศัตรูกับอิสราเอล (Dessouki, 1991)

ในกรณีของอียิปต์การเดินขบวนขับไล่ประธานาธิบดีฮุสเนอ มุบาร็อก เกิดจากความเบื่อหน่ายที่ประชาชนมีต่อระบอบการปกครอง รวมไปถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่ได้ทำให้ชาวอียิปต์มีอะไรดีขึ้นเลย การครองอำนาจยาวนานของประธานาธิบดีเป็นการค้ำจุนความมั่นคงให้กับผู้นำอาหรับในภูมิภาคและคงเป็นสูตรสำเร็จที่ผู้นำเผด็จการในโลกอาหรับเอามาใช้อย่างต่อเนื่อง

ที่ผ่านมาสันติภาพที่ชาวอียิปต์ต้องการและอยากให้เกิดขึ้นในอียิปต์และในส่วนอื่น ๆ ของโลกนั้นเป็นสโลแกนที่ผู้นำชาติตะวันตกชอบพูดถึงแต่ตนเองมักเป็นผู้ละเมิดเสียเอง การที่สหรัฐพยายามเข้าถึงนิสัยใจคอของผู้นำอาหรับตลอดจนพูดจาให้เกียรติยกย่องผู้นำอาหรับนั้นเป็นเรื่องถนัดของรัฐบาลวอชิงตันที่คอยรักษาสถาบันบัลลังก์ให้ผู้นำเผด็จการที่ตนชื่นชอบได้อยู่ในอำนาจต่อไปตามกฎเกณฑ์ที่สหรัฐกำหนด สหรัฐมักจะไม่เห็นความขมขื่นของประเทศที่ตนเองเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย สำหรับสหรัฐแล้วอียิปต์ก็คืออำนาจที่ขยายออกไปของสหรัฐนั่นเอง และเป็นประเทศที่มีอิทธิพลในภูมิภาคเป็น

อย่างยิ่ง แต่เหตุการณ์ Arab Spring ในอียิปต์ซึ่งกลุ่มนิยมการเมืองอิสลามได้รับความนิยมทั้งในระดับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและประธานาธิบดี อาจนำไปสู่ความสัมพันธ์กับสหรัฐที่เปลี่ยนแปลงไปได้เช่นกัน

มุฮัมมัด อัล-บารอดิ(Muhammad al-Baradi) เจ้าของรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพและอดีตเลขาธิการองค์การปรณูสากลพูดถึงอียิปต์ ประเทศของเขาเอาไว้ว่า ครั้งหนึ่งเมื่อเขาเดินทางออกมาจากอียิปต์ เขาฝันถึงประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบว่าเป็นสิ่งที่คู่ควรกับประเทศและมีความเหมาะสมกับประเทศของเรา สิ่งที่เขาอยากเห็นคือความยิ่งใหญ่ของการมีประชาธิปไตยอย่างที่เราเห็นอยู่ในบางประเทศของเอเชีย อัล-บารอดิมีความเห็นว่าการปกครองของ ฮุสเนี มุบาร็อก ไม่มีความเป็นประชาธิปไตย การไม่มีประชาธิปไตยทำให้การพัฒนาประเทศไม่ประสบความสำเร็จ เขาเชื่อว่าอียิปต์ซึ่งเป็นชาติที่เป็นที่รักของเขาควรจะมีการเปลี่ยนแปลง ในความคิดของเขาเยาวชนที่เป็นลูกหลานชาวอียิปต์ยังคงด้อยประสิทธิภาพ ระบบการศึกษาถูกตีกรอบ ตกอยู่ภายใต้การครอบงำ และต้องเติบโตมาจากสถานการณ์ที่ถูกบีบบังคับ ถูกกดขี่ทางอ้อม ด้วยเหตุนี้พลังของประชาชนที่มีอยู่ในประเทศจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เขาพูดถึงอียิปต์ก่อนหน้านี้ว่าหลายครั้งที่ผ่านมามีการเดินขบวนประท้วงผลการเลือกตั้งที่ไม่ยุติธรรม จะพบว่าลูกหลานของเราที่ออกมาประท้วงอยู่เคียงข้างเรา กลับถูกทอดทิ้ง อนาคตของพวกเขาจะเรื้อนลงหากประเทศขาดการฟื้นฟู เขากล่าวถึงการขับเคื้อนของประชาชนในเหตุการณ์ Arab Spring ของอียิปต์ว่าในวันที่ 25 มกราคม ปี ค.ศ. 2011 การตัดสินใจของประชาชนชาวอียิปต์ที่ออกมาตามท้องถนนเป็นเหมือนภาพเมื่อครั้งที่ประธานาธิบดีอันวาร์ ซาดัต ประกาศสงครามกับอิสราเอล การรวมตัวของพลังประชาชนที่จัตุรัส ตะห์รีร์นั้นมันคงไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะเกิดขึ้นได้ รัฐบาลอียิปต์ในเวลานั้นพยายามหยุดยั้งการรวมตัวของประชาชนแต่ไม่

สำเร็จ เยาวชนคนหนุ่มสาวของอียิปต์ที่เต็มไปด้วยบาดแผลแต่ก็ยังยืนหยัดต่อไปในการต่อสู้ มันเป็นภาพที่ซาบซึ้งใจ เขากล่าวต่อไปว่าช่วงเวลาที่ผมได้รับเสนอชื่อให้เข้าชิงรางวัลโนเบล สาขาสันติภาพ ในปี 2005 นั้นเขาฝันและตั้งใจจะให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในประเทศชาติของเขา เขากล่าวเอาไว้ในที่สุดว่าช่วงเวลาในปี 2005 เขาโดนสกัดกั้นทุกวิถีทาง ครอบครัวยังอยู่ในสภาพที่กดดัน แต่ในเวลานี้พระเจ้าได้ให้ความสำเร็จกับชาวอียิปต์แล้ว

จุดเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยในอียิปต์นับตั้งแต่มีการเดินขบวนประท้วงของชาวอียิปต์ในการโค่นอำนาจ อดีตผู้นำฮุสเนี มุบาร็อกที่ใช้การรวมศูนย์อำนาจในการปกครองประเทศมายาวนานถึง 30 ปีเกิดขึ้นนั้น สิ่งที่ประชาชนชาวอียิปต์ต้องการคือความเป็นประชาธิปไตยหรือวิถีชีวิตที่ดีกว่าเดิม อาจกล่าวว่าประเทศอียิปต์มีการพัฒนาเป็นลำดับขึ้นในช่วงสมัยของ ฮุสเนี มุบาร็อก กระนั้นความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศก็ไปกระจุกตัวอยู่ที่คนร่ำรวยและชนชั้นนำของประเทศ ในขณะที่ประชากรในประเทศส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ในขณะที่แรงงานเด็กยังมีอัตราสูงและมีจำนวนมาก ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีการควบคุมราคาอาหารที่เป็นอาหารหลัก กระนั้นประชาชนรากหญ้าส่วนใหญ่ก็ยังคงมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับที่ต่ำถึงต่ำมาก แม้จะมีความหวังโดยทั่วไปว่าประชาธิปไตยจะเข้ามามีบทบาทต่อระบบการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมในประเทศ แต่ก็ไม่อาจหวังได้ว่าอียิปต์จะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้ ก่อนการระเบิดออกมาของ Arab Spring รายได้หลักของอียิปต์ยังคงมาจากการท่องเที่ยว การเก็บภาษีจากประชาชน และเงินช่วยเหลือจากสหรัฐและค่าผ่านคลองสุเอซ

อย่างไรก็ตามผลการเลือกตั้งทั่วไปในอียิปต์ทั้งในระดับวุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎรและประธานาธิบดีก็เป็นจุดเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์การเมืองของประเทศนี้ การที่อียิปต์มีประธานาธิบดีที่มาจากเลือกตั้งนับเป็นการ

เลือกตั้งที่วางอยู่ในระบอบประชาธิปไตยครั้งที่ดีที่สุด ตั้งแต่สิ้นสุดอำนาจการปกครองระบบกษัตริย์ อียิปต์เป็นประเทศที่ใช้ระบอบสองสภา ได้แก่ สภาประชาชน (People's Assembly) และ สภาที่ปรึกษา (Shura Council) ทั้งนี้ในกรณีของ สภาที่ปรึกษาประธานาธิบดีจะเป็นผู้แต่งตั้งบุคคลที่มีบทบาทอยู่ในทุกสาขาอาชีพขึ้นมามีตำแหน่ง

การปกครองภายใต้การนำของนายมุฮัมมัด มอร์ซี (Muhammad Morsi) ประธานาธิบดีคนใหม่ ภายใต้พรรคการเมืองที่มีชื่อว่า สันติภาพและความ ยุติธรรมนั้น หากจะมองย้อนกลับไปถึงประวัติความเป็นมาของผู้นำอียิปต์คนปัจจุบัน ยังไม่รวมถึง อุดมการณ์อิสลามนิยมอย่างอุดมการณ์ของ ขบวนการภราดรภาพมุสลิมที่มีอยู่ในตัวเขา ก็ จะพบว่าเขามีพลังศรัทธาจากประชาชนชาวอียิปต์มาก พอที่จะได้คะแนนเสียงขึ้นมาเป็นผู้นำของอียิปต์ได้ ชัยชนะดังกล่าวเป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่า มุฮัมมัด มอร์ซีเป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อมั่นในสายตาของ ประชาชนอียิปต์ส่วนใหญ่ อาจกล่าวได้ว่าการก้าว เข้าสู่ถนนการเมืองของมุฮัมมัด มอร์ซี ผสมผสานกับ อุดมการณ์ภราดรภาพมุสลิม และอุดมการณ์ต่อต้าน ขบวนการไซออนิสต์ ที่เขายึดถืออยู่รวมทั้งการ สนับสนุนให้มีการใช้กฎหมายและการปกครองตาม คำสอนของอิสลาม ยิ่งทำให้มอร์ซีได้รับความนิยม มากขึ้นไปอีก ในด้านการศึกษา ประธานาธิบดีคน ใหม่ของอียิปต์ผู้เน้นการศึกษาทั้งในระดับปริญญา ตรีและปริญญาโท คณะวิศวกรรมศาสตร์จาก มหาวิทยาลัยไคโรและปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัย เซาเทิร์น แคลิฟอร์เนีย ได้รับตำแหน่งผู้ช่วย ศาสตราจารย์ขณะเป็นอาจารย์ผู้สอนที่มหาวิทยาลัย แห่งรัฐแคลิฟอร์เนีย นอร์ทริดจ์ เมื่อปี 1982-1985 ต่อจากนั้นมุฮัมมัด มอร์ซีจึงเดินทางกลับอียิปต์และ เข้าสอนที่มหาวิทยาลัยของอียิปต์ ในปี 2000-2005 และได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรในเวลา ต่อมา

ในช่วงที่เกิดสงครามในประเทศอิรักเมื่อปี 2003 กลุ่มฝ่ายค้านของอียิปต์ ได้เสียงในรัฐสภา

มากกว่า 50 ที่นั่ง ซึ่งมากกว่าที่เคยได้รับมาก่อนหน้านี้ ทำให้สามารถหยุดยั้งการเคลื่อนไหวในการ ต่อต้านสงครามในอิรัก ในประเทศอียิปต์ได้เป็นอย่างดี ในช่วงที่ฮุสเนี มุบาร็อก ปกครองประเทศ ส่วนใหญ่ฝ่ายค้านจะมีอำนาจแบบจำกัด ด้วยเหตุนี้ อียิปต์ในรอบสามทศวรรษ จึงถูกวิจารณ์ว่าเป็น เหมือนมือของรัฐบาลอียิปต์ ที่ยื่นออกมาควบคุม การทำงานของรัฐบาลอียิปต์ นอกจากนี้การเข้าสู่ อำนาจของมุฮัมมัด มอร์ซี ยังได้รับการแสดงความ ยินดีจากรัฐบาลเตหะรานที่มองว่าอียิปต์กำลังเข้าสู่ การเมืองที่มีความเป็นประชาธิปไตย อันจะทำให้ อียิปต์กับอิหร่านที่มีความสัมพันธ์ทางการทูตแบบ ห่างเหินกันมานานใน 3 ทศวรรษ พัฒนาเป็น ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นขึ้น นับตั้งแต่อียิปต์ลงนาม ใน สนธิสัญญาสันติภาพกับอิสราเอล ความสัมพันธ์อียิปต์-อิหร่านต้องพบกับทางตัน ในปี 1980 เมื่อรัฐบาลของฮุสเนี มุบาร็อกสิ้นสุดลง สัญญาณการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นในเรื่องของ ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ มีความก้าวหน้า ไปพร้อม ๆ กับบทบาทของทั้งสองประเทศที่มีต่อ เศรษฐกิจการเมืองของภูมิภาคตะวันออกกลาง และแอฟริกาเหนือ ปัจจุบันทั้งสองประเทศมี ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างไม่เคยมีมาก่อน ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นการตอกย้ำว่าประเทศที่ หันมาใช้หลักการอิสลามในทางการเมืองอย่างอียิปต์ และอิหร่านจะทำให้การตื่นตัวของอิสลามการเมือง (Political Islam) ในภูมิภาคกลับมาอีกครั้ง

อย่างไรก็ตามการขึ้นมาสู่อำนาจของมุฮัมมัด มอร์ซี ก็มีได้ไปด้วยกลีบกุหลาบ ทั้งนี้กลุ่มอำนาจ เก่ายังคงแสดงการต่อต้านให้เห็นอยู่เนื่อง ๆ ผู้นำ อียิปต์คนใหม่ถูกมองจากผู้ต่อต้านเขาว่าเป็นผู้ยึด แนวทางจารีตนิยมทางศาสนา ซึ่งจะเป็นผลให้การ พัฒนาประเทศ แตกต่างไปจากเดิมและทำให้อียิปต์ ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของนักการศาสนาที่อาจ ตีความศาสนาเพื่อประโยชน์ของตนเอง และนำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญที่อาจส่งผลกระทบต่อชนชั้น ผู้ปกครองเดิม และปัญหาการใช้อำนาจของ

ประธานาธิบดี นอกจากนี้ปัญหาหลาย ๆ ปัญหาจะแก้ไขไปในทิศทางใดเช่นกำลังทหารในกองทัพอียิปต์ที่มีบทบาทสำคัญต่อไปนี้จะมีการอย่างไร กองทัพจะยังคงมีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของผู้นำเช่นเดิมหรือไม่ เป็นไปได้หรือไม่ที่วันหนึ่งอียิปต์อาจจะเปลี่ยนการปกครองเป็นรัฐอิสลามอย่างสาธารณรัฐอิสลามแห่งอิหร่าน หากเป็นเช่นนั้นจริงปฏิภริยาที่แข็งแกร่งกับอิสราเอลจะมากขึ้นหรือไม่

ที่ผ่านมาฝ่ายที่นิยมแนวทางของขบวนการภราดรภาพมุสลิมถูกจำกัดมิให้มีพรรคการเมืองของตนเอง หากสมาชิกคนใดของพรรคจะลงแข่งขันเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ต้องลงในนามของผู้สมัครอิสระเท่านั้น พวกเขาถูกขัดขวางมิให้มีอำนาจมาตลอดระยะเวลายาวนาน นับจากญะมัล อับดุล นาซีร์ อันวาร์ ซาดัต และฮุสเนี มุบาร็อกอยู่ในอำนาจด้วยเหตุนี้เมื่อมีการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยประชาชนอียิปต์ก็รู้ว่าสิ่งที่พวกเขาต้องการคืออะไร แต่ก็ไม่ใช่ว่าสิ่งที่ประชาชนต้องการจะได้รับการตอบสนองไปเสียทั้งหมด มุฮัมมัด มอร์ซีเองก็ถูกทดสอบอำนาจเมื่อการเสนอให้มีร่างรัฐธรรมนูญของเขาถูกขัดขวาง

หลังการเปลี่ยนถ่ายอำนาจในอียิปต์ผ่านไป นายทหารจำนวนหนึ่งที่เคยมีบทบาทอยู่ในสมัยของฮุสเนี มุบาร็อกยังคงมีความรู้สึกว่าเป็นประเทศที่สหรัฐไม่อาจจะตัดสัมพันธ์ได้ เนื่องจากอียิปต์มีบทบาทสำคัญในฐานะประเทศที่เป็นตัวกลางในการเจรจาความสัมพันธ์อิสราเอล-ปาเลสไตน์มายาวนาน อียิปต์เป็นประเทศที่สหรัฐให้การหนุนช่วยทางการเงินมากที่สุดในตะวันออกกลาง เนื่องจากนโยบายของอียิปต์ในสมัยอันวาร์ ซาดัตและฮุสเนี มุบาร็อกเป็นนโยบายที่ยืนข้างสหรัฐมาตลอด นอกจากนี้สำหรับสหรัฐและพันธมิตรตะวันตกประชาธิปไตยที่ดีที่สุดครั้งหนึ่งที่เกิดขึ้นในประเทศอียิปต์ หลังเหตุการณ์ Arab Spring อาจจะดูไม่เหมาะสมหรือเป็นแค่ภาพลวงตาที่ได้เมื่อมีการตื่นตัวครั้งนี้หมดไปอียิปต์ก็อาจต้องหันมาขอบอกพันธมิตรตะวันตกที่นำโดยสหรัฐอีกครั้งก็ได้

แม้ว่ามุฮัมมัด มอร์ซี จะไม่ได้ก้าวเข้าสู่วิถีทางแห่งการเป็นนักปกครองที่มาจากผู้มีพื้นฐานทางการศึกษาทางรัฐศาสตร์ก็ตาม แต่เขาก็ประสบความสำเร็จในถนนการเมืองในฐานะฝ่ายค้านที่เข้มแข็งและผันตัวเองขึ้นมาครองตำแหน่งประธานาธิบดีได้สำเร็จ เขาใช้เวลาหนึ่งทศวรรษต่อสู้กับอำนาจเผด็จการ การขึ้นมาดำรงตำแหน่งของเขาโดยการเลือกตั้งที่โปร่งใส ทำให้อียิปต์กลายเป็นชาติอาหรับชาติแรกที่ใช้ระบบการเลือกตั้งบนเส้นทางประชาธิปไตยซึ่งมิได้ถูกผูกขาดโดยผู้นำที่อยู่ในอำนาจอย่างที่ผ่านมา ๆ มา อาจกล่าวได้ว่าจากผลการเลือกตั้งที่ผ่านมาในทุกระดับอียิปต์เป็นชาติแรก ๆ ในแอฟริกาเหนือที่จัดการเลือกตั้งได้ดีที่สุดถึงแม้จะไม่สมบูรณ์ที่สุดก็ตาม เมื่อมองกลับไปที่ชีวิตส่วนตัวของผู้นำอียิปต์คนปัจจุบันก็จะพบว่าเขาเป็นผู้นำที่มีความเรียบง่าย ไม่ถือตัวสมถะและภรรยาของเขาเองก็ไม่ปรารถนาให้ใครมาเรียกเธอว่าสตรีหมายเลขหนึ่ง และเปิดโอกาสให้คนทุกระดับชั้นเข้าพบ โดยไม่มีหน่วยงานรักษาความปลอดภัย และองค์กรประจำตัว สำหรับชาวอียิปต์ที่รักเขาแล้ว มุฮัมมัด มอร์ซี เป็นผู้นำที่ทำหน้าที่เสมอเหมือนผู้รับใช้ประชาชนชาวอียิปต์อย่างสมจริง ที่สุด

อาจกล่าวได้ว่าการเข้าสู่ภาวะผู้นำของมุฮัมมัด มอร์ซี เป็นความท้าทายอย่างยิ่ง เมื่อชะตากรรมทำให้ตัวเขาซึ่งเคยทำหน้าที่ฝ่ายค้านของรัฐบาลมาตลอดได้พลิกผันมาเป็นผู้นำฝ่ายรัฐบาลที่ต้องมาขับเคลื่อนเกี่ยวกับกลุ่มอำนาจเก่าของฮุสเนี มุบาร็อกจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีให้เห็นในอียิปต์ ในเวลานี้อาจมาสู่จุดสรุปที่ว่าอียิปต์กำลังเดินทางเข้าสู่การประลองกำลังระหว่างอุดมการณ์ที่แยกศาสนาออกจากการเมืองหรือฆราวาสนิยมหรือกลุ่ม Secularของกลุ่มอำนาจเก่ากับกลุ่มอิสลามการเมือง (Political Islam) ซึ่งกำลังจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองของอียิปต์ ซึ่งแต่ละค่ายก็มีผู้สนับสนุนของตนเอง

สิ่งที่รู้สึกได้ถึงการทำลายที่ขบวนการภราดรภาพมุสลิมมีอยู่ก็คือคำถามที่ว่าผู้นำอียิปต์คน

ปัจจุบันจะปฏิบัติตัวอย่างไร เมื่อตนเองซึ่งมีคะแนนเสียงข้างมาก แต่ต้องมาปะทะกับกลุ่มคนที่เคยมีและยังมีผลประโยชน์มหาศาลอยู่ในทางเศรษฐกิจจะจัดวางตำแหน่งในกองทัพหรือเหล่าบรรดานายทหารที่เกษียณอายุราชการแต่ยังคงทำงานอยู่และเคยมีตำแหน่งสูงในช่วงสมัยของฮุสนี มุบาร็อกอย่างไร เป็นไปได้หรือไม่ที่ชาติตะวันตกที่เคยมีบทบาทต่อขบวนการทางการเมือง โดยเฉพาะนโยบายต่างประเทศของอียิปต์อาจจะเข้ามามีบทบาทอย่างลับ ๆ เกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญที่กองทัพต้องการให้การร่างรัฐธรรมนูญเป็นไปตามความปรารถนาของกองทัพ หากเป็นเช่นนั้นประชาธิปไตยที่ลงเอยด้วยอิสลามการเมืองจะมีอุปสรรคหรือไม่ ผลการเลือกตั้งในอียิปต์ที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นถึงการแบ่งแยกดังกล่าวได้อย่างชัดเจนมากที่สุด

การรวมกลุ่มของผู้นิยมขบวนการภราดรภาพมุสลิมเพื่อต่อต้านพฤติกรรมของบรรดานายทหารระดับสูงของกองทัพที่มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมหาศาลมาตลอดเป็นไปอย่างเข้มข้นและดูเหมือนว่าขบวนการภราดรภาพมุสลิมจะเคลื่อนไหวได้เร็วกว่าในขณะที่ยานทหารซึ่งบางคนมาจากอำนาจเก่ายังไม่อาจคว่ำรัฐบาลลงได้อย่างไรก็ตาม รัฐบาลภายใต้การนำของมูฮัมหมัด มอร์ซียอมรับให้มีการเจรจาระหว่างตัวเขากับนายพลมูฮัมหมัด กุอนตาวี ฮุสเซน ประธานสภาสูงสุดแห่งกองกำลังอียิปต์ นับเป็นสัญญาณการเริ่มต้นที่ดีในการลดความตึงเครียด ระหว่างสองฝ่ายลงไป

มีความเชื่อกันโดยทั่วไปว่าการที่ชาวมุสลิมของอียิปต์ลงคะแนนเสียงให้กับมูฮัมหมัด มอร์ซี คงมิใช่เป็นเพียงอุดมการณ์แห่งความเป็นภราดรภาพมุสลิมเท่านั้น แต่ความมีคุณธรรมในตัวของเขาที่ผู้คนได้เห็นมาก่อนต่างหากที่ทำให้ประชาชนชาวอียิปต์ส่วนใหญ่เลือกเขาขึ้นมาเป็นผู้นำ มูฮัมหมัด มอร์ซี ขึ้นสู่อำนาจในช่วงระยะเวลาที่อียิปต์ต้องการผู้นำคนใหม่ และเขาก็ได้รับการสนับสนุนจากชาวอียิปต์ แต่เมื่อใดก็ตามที่เขาผิดสัญญา ก็คงไม่มีความ

จำเป็นอะไรที่ประชาชนจะต้องมาสนับสนุนเขาอีกต่อไป

ใน ส่วน ของ ผู้ แพ้ ที่ ลง ชิง ตำแหน่ง ประธานาธิบดีอย่าง อะห์มัด ชาฟีก (Ahmad Shafiq) ซึ่งอดีตเป็นนักบินขับไล่แห่งกองทัพอากาศอียิปต์ และเคยสร้างวีรกรรม ยิงเครื่องบินรบของอิสราเอลตกสองลำในช่วงสงคราม ปี ค.ศ.1973 และเป็นผู้ที่ทำงานภายใต้การบังคับบัญชาของฮุสนี มุบาร็อกมาก่อน โดยอะห์มัด ชาฟีกทำงานร่วมกับฮุสนี มุบาร็อก และอยู่ร่วมกันมานานตั้งแต่สมัยที่ อันวาร์ ซาดัตเป็นประธานาธิบดีแล้วนั้น จะพบว่าอะห์มัด ชาฟีก เป็นมิตรแท้และมีความจงรักภักดีต่อฮุสนี มุบาร็อก และต่ออียิปต์เป็นอย่างยิ่ง วีรกรรมความกล้าหาญของอะห์มัด ชาฟีก และฮุสนี มุบาร็อกยังอยู่ในความทรงจำของชาวอียิปต์จำนวนมาก แต่เมื่อวันเวลาเปลี่ยนไป อำนาจเปลี่ยน สังคมเปลี่ยน คุณงามความดีที่อะห์มัด ชาฟีก กับ ฮุสนี มุบาร็อกเคยกระทำไว้ก็เปลี่ยนตามเนื่องจากฮุสนี มุบาร็อกได้รวบอำนาจส่วนใหญ่ไว้กับตัวเองและพวกพ้อง จนนำไปสู่การลุกฮือของประชาชนในที่สุด

การยึดมั่นอยู่กับแนวทางของขบวนการภราดรภาพมุสลิมนั้นเป็นเอกลักษณ์สำคัญที่มีอยู่ในตัวของมูฮัมหมัด มอร์ซี ด้วยเหตุนี้การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่อิสลามการเมืองของประธานาธิบดีคนใหม่ได้สร้างความวิตกกังวลหลาย ๆ ต่อหลายๆ ฝ่าย โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐและอิสราเอล การผสมผสานกันระหว่างการเข้าถึง จิตใจประชาชนชาวอียิปต์อย่างลุ่มลึกจนทำให้มูฮัมหมัด มอร์ซีได้รับการเลือกตั้งและการยึดมั่นอยู่กับแนวคิดของภราดรภาพมุสลิมคือศักยภาพที่มูฮัมหมัด มอร์ซีมีอยู่ในตัวเขาอย่างไม่เสื่อมคลาย จนถึงเวลานี้ตำนานของขบวนการภราดรภาพมุสลิมและอดีตผู้นำของขบวนการที่เคยสร้างวีรกรรมที่น่าจดจำสำหรับคนรุ่นหลังเอาไว้ได้แตกกิ่งก้านสาขาออกไปทั่วภูมิภาคตะวันออกกลางแล้ว อิสลามการเมืองได้แสดงพลังของกลุ่มอิกวานมุสลิมินหรือขบวนการ

ภราดรภาพมุสลิมรุ่นใหม่ที่เป็นนักคิดให้เห็นซึ่งก่อนหน้านี้นี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยของ ฮุสนี มุบาร็อก ขบวนการภราดรภาพมุสลิมแทบจะไม่มีบทบาทอะไรเลย

การประกาศถึงชัยชนะอย่างชัดเจนของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของประเทศ ซึ่งประชาชนหลายล้านคนออกมาแสดงพลังสนับสนุนคือภาพที่ปรากฏให้เห็นในอียิปต์ และแสดงให้เห็นความความปรารถนาของประชาชนอียิปต์ที่ต้องการให้อียิปต์มีสภาพที่ดีขึ้นกว่าเดิม และมีศีลธรรมของศาสนา กำกับ มุฮัมมัด มอร์ซีเป็นหนึ่งในผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของพวกฆราวาสนิยม หรือที่เรียกว่าผู้ที่ต้องการแยกศาสนาออกจากการเมืองมาตลอด ด้วยเหตุนี้มุฮัมมัด มอร์ซี จึงได้รับการสนับสนุนจากชาวอียิปต์มากกว่าร้อยละ 57 ที่พากันมาลงคะแนนเห็นชอบในการร่างรัฐธรรมนูญที่มีการโหวตถึงสองครั้งซึ่งแม้ว่าจะถูกวิพากษ์จากฝ่ายที่ต่อต้านรัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่าเป็นการโหวตที่ไม่โปร่งใสก็ตาม แต่คงเป็นเรื่องปรกติธรรมดาที่ผู้แพ้มักจะกล่าวว่าชัยชนะของผู้สนับสนุนการร่างรัฐธรรมนูญเป็นชัยชนะที่ไม่โปร่งใส ชาวอียิปต์คริสเตียน (Coptic) ที่มีมากถึง 10-15 เปอร์เซ็นต์ก็ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงในอียิปต์ครั้งนี้เช่นกัน (Howard and Hussain, 2013)

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในลิเบีย

ปี 1969 บุรุษในเครื่องแบบทหารได้ก้าวขึ้นสู่อำนาจและขึ้นมาเป็นผู้นำประเทศเขาเป็นผู้นำที่แต่งกายตามแบบชาวอาหรับเบดูอิน บุคลิกภาพของเขา มีความมั่นใจในตัวเองเป็นอย่างมาก เขาผู้นี้คือกัตดาฟีผู้นำลิเบียที่ได้รับผลกระทบจาก Arab Spring เช่นกัน บ้านเมืองในลิเบียต้องลุกเป็นไฟเมื่อความขัดแย้งได้ขยายมาถึง และรุนแรงถึงขั้นถูกกระหน่ำซ้ำเติมโดยกองกำลังป้องกันแอตแลนติกเหนือหรือนาโต้ติดต่อกันยาวนานถึง 7 เดือน ด้วยข้อหาใช้กำลังกับประชาชนของตนเองทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงสหประชาชาติได้ออกมติที่ 1973

ไม่ให้มีการบินในน่านฟ้าลิเบียเท่านั้น แต่นาโต้กลับใช้ความรุนแรงต่อเนื่องเพื่อโค่นอำนาจผู้นำลิเบียที่ถูกมองว่าชอบวางตัวเป็นปรปักษ์กับชาติตะวันตก

42 ปีที่กัตดาฟีอยู่ในอำนาจนั้นเขาต้องเจอกับมรสุมและปัญหาที่มีต่อเสถียรภาพของลิเบียมาโดยตลอด กัตดาฟีเป็นผู้ที่มีบุคลิกหลากหลายหลังจากโค่นล้มระบอบกษัตริย์ลงแล้ว ตัวเขาได้รับทั้งความชื่นชมและถูกตำหนิ เขามีทั้งผู้ที่รักเขาและเกลียดชังเขา เขาเป็นทั้งอิมาม เป็นผู้นำแอฟริกา เป็นวีรบุรุษที่เขาไปช่วยเหลือขบวนการต่าง ๆ ในหลายประเทศ และในสายตาของผู้นำบางคนของตะวันออกกลาง เขาเป็นคนบ้าของตะวันออกกลาง ตัวของกัตดาฟีเองนั้นมาจากเผ่ากัตดาฟา การเมืองของลิเบียจึงเป็นการเมืองแบบเผ่าที่ผู้นำสามารถอยู่ในอำนาจได้ยาวนาน ครอบงำที่ประชาชนยังให้การยอมรับ การมีอารมณ์ที่ไม่มั่นคงทำให้ในบางครั้ง กัตดาฟีกลายเป็นผู้นำที่ต้องตกเป็นผู้ที่โลกมองด้วยภาพลักษณ์ในทางลบ ด้วยเช่นกัน (O' donnell, 1973)

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมานโยบายต่างประเทศของลิเบีย ไม่เคยแสดงให้เห็นว่าตกอยู่ใต้อำนาจของประเทศตะวันตกแต่อย่างใด ปี 1970 ผู้นำอย่างกัตดาฟี ได้ปฏิบัติกับประชาชนของตัวเองอย่างถูกต้องตามหลักนิติธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายรายได้ของประเทศที่มาจาก การส่งออกน้ำมันที่มีปริมาณมากถึงวันละ 1.65 ล้าน บาร์เรล/วัน คิดเป็นร้อยละ 2 ของปริมาณน้ำมันของโลก

การลุกฮือในลิเบียมีความแตกต่างไปจากตูนิเซียและอียิปต์ที่ส่วนใหญ่ประชาชนจะตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงด้วยตัวเอง แต่กรณีของลิเบียนั้นจะพบว่าพื้นที่ที่มีการลุกฮือในกรุงเบงกอลซี ซึ่งอยู่ทางตะวันออกของลิเบียเกิดขึ้น อาวุธทั้งหลายก็ถูกระดมเข้ามาจากประเทศต่าง ๆ เพื่อโค่นกัตดาฟีโดยสหรัฐ ฝรั่งเศส และอังกฤษ เป็นหัวหอกในการถล่มกัตดาฟีและครอบครัวมากกว่าจะนำกองกำลังนาโต้เข้ามาดูแลให้กัตดาฟีถล่มประชาชนที่ต่อต้านรัฐบาล ทั้งสามประเทศมีวาระแอบแฝงเรื่องน้ำมัน

ของลิเบียรวมอยู่ด้วย ทั้งนี้ลิเบียเป็นประเทศที่ส่งออกน้ำมันที่มีคุณภาพมากที่สุด ของโลกเคียงคู่ไปกับแอลจีเรีย ซึ่งมีน้ำมันชั้นยอด เช่นกัน ประเทศลิเบียมีความเจริญเติบโตอย่างเห็นเป็นรูปธรรม มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ดีมาโดยตลอด แต่ความเจริญรุ่งเรืองดังกล่าวกลับไม่ได้รับความน่าเชื่อถือจากชาติตะวันตกอย่างสหรัฐ นับตั้งแต่ลิเบียถูกกล่าวหาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการลอบวางระเบิดสายการบิน แพนแอม ของสหรัฐ เที่ยวบินที่ 103 เมื่อวันที่ 21 ธ.ค. 1988 ทำให้ผู้โดยสารบนเครื่องเสียชีวิต 259 ราย และ อีก 11 รายเป็นชาวบ้านที่พักอาศัยในบริเวณดังกล่าว ซึ่งถูกวิสต์ที่เป็นเศษซากของเครื่องบินตกใส่จนเสียชีวิต โดยเหตุการณ์นี้ถูกเรียกว่า “เหตุระเบิดที่ล็อกเกอร์บี” ที่นับเป็นเหตุก่อการร้ายครั้งใหญ่ที่สุดที่เกิดในประเทศสกอตแลนด์ (Alexander, 2012)

ภายหลังเหตุการณ์ที่ล็อกเกอร์บีแล้วความตึงเครียดระหว่างสหรัฐกับลิเบียก็เริ่มที่จะมีความตึงเครียดขึ้นมาโดยตลอด ทั้งนี้กัตตาฟี ได้กล่าวถึงการกระทำของสหรัฐว่าสหรัฐเป็นประเทศที่ทำงานร่วมอุดมการณ์กับไซออนนิสต์เพื่อหยุดยั้งความก้าวหน้าของลิเบียโดยเฉพาะเทคโนโลยีทางการทหาร รวมไปถึงการคุกคามทางการทูตและทางเศรษฐกิจของลิเบียอีกด้วย แม้ว่าลิเบียจะถูกจับจ้องจากนานาชาติในโครงการก่อสร้างโรงงานผลิตอาวุธทำลายล้างสูง แต่ในปี 2003 ลิเบียก็ให้คำมั่นสัญญาต่อประชาคมโลกว่าจะยกเลิกโครงการอาวุธทำลายล้างสูง คำประกาศของลิเบียรวมถึงการเจรจากับฝ่ายต่าง ๆ ที่นำไปสู่การยกเลิกโครงการอาวุธทำลายล้างสูง ในครั้งนั้นเป็นที่ยินดีของกลุ่มประเทศตะวันตกและอิสราเอล

ความรุนแรงในเหตุการณ์ Arab Spring ของลิเบียแม้จะเริ่มขึ้นเป็นประเทศที่สาม แต่ในซาอุดีอาระเบีย ซึ่งมีการลุกฮือเช่นกันกลับไม่มีรายงานข่าวถึงเหตุการณ์จลาจลในประเทศนี้ให้เห็นเลย ทุกอย่างกลับเงียบสงบเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ซึ่งเป็นไปได้ว่าประเทศตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐที่

หนุนช่วยรัฐบาลซาอุดีอาระเบียอยู่คงจะหาทางปกป้องไม่ให้ข่าวของพันธมิตรสำคัญของตนแพร่ขยายออกไป

แต่ประเด็นที่น่าสนใจในเวลานั้นคงจะเป็นเรื่องของความแตกต่างในการแก้ปัญหาของกลุ่มที่ไม่ได้เป็นคู่กรณีหรือกลุ่มที่สามนั่นเอง (Third group intervention) ไม่ว่าจะเป็น สหประชาชาติ หรือ สันนิบาตอาหรับ สื่อตะวันตกในเวลานั้นจะฉายแต่ภาพการประท้วงในอียิปต์และลิเบียให้เห็นเท่านั้น ทั้งที่เหตุการณ์การลุกฮือกำลังลุกลามไปทั่วทั้งภูมิภาค อียิปต์ คือ ซาอุดีอาระเบียที่สหรัฐปกป้องมาตลอด หลังจากอียิปต์ลงนามในสัญญาสันติภาพกับอิสราเอลมีข้อที่น่าสังเกตว่าทำไมกลุ่มผู้ประท้วงของอียิปต์จึงใช้เวลาเพียง 18 วันก็สามารถโค่นอำนาจของฮุสเนี มุบาร็อกลงได้สำเร็จ และยอมลงจากอำนาจหลังจากฝ่ายทหารที่อยู่ใกล้ชิดกับประธานาธิบดีมาอยู่เคียงข้างกับประชาชน อียิปต์เป็นซาอุดีอาระเบียที่อิสราเอลให้ความสำคัญมากที่สุด เพราะอียิปต์เป็นหัวหอกของโลกอาหรับ หากมีการเปลี่ยนแปลงไปมากกว่าที่เป็นอยู่อิสราเอลก็ยิ่งจะได้รับผลกระทบมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงมีความเชื่อกันว่าการลุกฮือที่จบลงด้วยเพียงระยะสั้น ๆ นั้นน่าจะมีประเทศบางประเทศมาเกี่ยวข้องอยู่ด้วย โดยประเทศเหล่านั้นมีความจำเป็นต้องให้เหตุการณ์ในอียิปต์จบลงให้เร็วที่สุด

หากเหตุการณ์ในอียิปต์ออกไปในเวลานั้นเกิดลุกลามอาจจะทำให้กระทบถึงขบวนการสันติภาพกับอิสราเอลได้ นอกจากนี้ขบวนการภราดรภาพมุสลิม (Muslim brotherhood) หรือ อิควาน อัล-มุสลิมิน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต่อต้านรัฐบาลอียิปต์มาตลอดก็เป็นขบวนการที่อิสราเอลไม่พึงประสงค์ที่จะให้กลับมามีอำนาจ ที่ผ่านมายังไม่มีประเทศอาหรับประเทศใดสามารถนำทัพเข้าห้ำหั่นกับอิสราเอลได้นอกจากอียิปต์เท่านั้น แม้แต่กองทัพซีเรียที่ได้ชื่อว่ามีพลังเข้มแข็งกับรบไม่ได้เต็มที่ หากปราศจากการหนุนช่วยจากอียิปต์ ในประวัติศาสตร์การจัดตั้งรัฐอิสราเอล อียิปต์คือชาติ

อาหารที่นำทัพเข้าต่อสู้กับอิสราเอลมาโดยตลอด นับเป็นชาติอาหรับที่มีอิทธิพลในภูมิภาคเป็นอย่างมาก ยิ่งไปกว่านั้นในทางเศรษฐกิจก็ยังเป็นรองชาติอาหรับ ในปัจจุบันขบวนการอาหรับที่เอาชนะอิสราเอลได้ถึงสองครั้งในปี 2000 และปี 2006 กลับเป็นกลุ่มอิทธิพลของเลบานอน ซึ่งถือสำนักคิดชีอะฮ์และมีอิหร่านให้การสนับสนุน

การเปลี่ยนผ่านของประชาธิปไตยในลิเบีย ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในช่วง Arab Spring มาจากการผสมผสานของหลายเหตุการณ์ ประการแรก ผู้นำลิเบียมีความเป็นตัวของตัวเองสูง มหาอำนาจตะวันตกรู้ว่า ควบคุมได้ยาก แม้จะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับตะวันตกในบางช่วงก็ตาม

ตะวันตกต้องการผู้ที่จะตะวันตกสามารถพูดคุยนับได้มากกว่า รวมทั้งตะวันตกเองมีความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในสัมพันธภาพน้ำมันที่ลิเบียภายใต้กัฏดาฟีให้ความสำคัญกับจีน บราซิล มากกว่าประเทศตะวันตก การที่กัฏดาฟีไม่ให้ความสนใจที่จะซื้ออาวุธจากประเทศตะวันตกก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่พันธมิตรตะวันตกหาทางเข้าไปช่วยฝ่ายต่อต้านรัฐบาล

ทรัพยากรน้ำมันในลิเบียคือเม็ดเงินมหาศาลที่จะนำลิเบียใช้ในการทำนุบำรุงประเทศ ในทำนองเดียวกันจุดหมายของกลุ่มต่อต้านที่ยินยอมต่อสู้อย่างไม่ลดละ นั้นมีความต้องการจะเข้าควบคุมน้ำมันของประเทศรวมอยู่ด้วย แม้ว่าประชาชนชาวลิเบียทุกคนจะมีสิทธิในการเรียกร้องสิทธิที่พวกเขาพึงมีพึงได้เสีย แต่สิ่งที่จะดีกว่าเดิมยังคงเป็นเรื่องอนาคต กรณีความขัดแย้งในลิเบียได้แสดงให้เห็นการลงทุนลงแรงของพันธมิตรตะวันตกในสงครามครั้งนี้ รวมถึงศักยภาพทางอาวุธและเครื่องบินรบส่วนใหญ่ที่ใช้ในการโจมตีครั้งนี้ มาจากสหรัฐ ฝรั่งเศสและอังกฤษ

แต่สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าหลังการโค่นล้มกัฏดาฟีก็คือความยากลำบากในการบริหาร ระบบการเมือง เศรษฐกิจของประเทศกลุ่มต่อต้านยังไม่มี

ประสบการณ์ในการบริหารประเทศ หลายครั้งที่แกนนำของฝ่ายบริหารมีการแบ่งฝ่ายกันเอง

ภาพที่ปรากฏออกมาในการรบถล่มลิเบียชวนให้ตั้งคำถามว่านี่เป็นการสร้างสันติภาพหรือการทำลายล้างกันแน่ เป้าหมายของชาติตะวันตกในการเปลี่ยนแปลงสังคมลิเบียให้ดีขึ้นกว่าเดิมคืออะไร ลิเบียจะต้องตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกับอิรักหรือไม่ การกำหนดอนาคตของลิเบียขึ้นควรที่จะเป็นของประชาชนลิเบียเอง โดยไม่จำเป็นต้องมาจากภายนอก หรือไม่ ควรหรือไม่ที่พันธมิตรตะวันตกจะเข้ามาเกี่ยวข้องหรือใช้วิธีการแทรกแซงสนับสนุนฝ่ายต่อต้านในลิเบีย พวกเขาต้องการให้ประชาชนลิเบียมีสิทธิเสรีภาพ คุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม หรือว่าการเข้ามามีส่วนกับเงินจำนวนมหาศาลจากการขายน้ำมันอันเป็นรายได้ของประเทศ ภายหลังอสังกรรมของกัฏดาฟี ความเป็นจริงลิเบียก็คงจะไม่ต่างไปจากเค้กร้อน ๆ ที่ทุกฝ่ายจะเข้ามาดักตวงหาประโยชน์ มีชกก็เปอร์เซ็นต์ที่จะนำเอาลิเบียกลับสู่ความรุ่งเรืองและทำเพื่อประโยชน์ประชาชนชาวลิเบียอย่างแท้จริง

การประกาศถึงชัยชนะในการปฏิวัติโค่นอำนาจของกัฏดาฟี ด้วยความคิดว่าสภาพชีวิตของประชาชนลิเบียถึงจะดีกว่าเดิม ด้วยนโยบายการเปลี่ยนถ่ายอำนาจไปสู่ความเป็นหนึ่งเดียวกันของประชาชน แต่ลิเบียหวัง Arab Spring พบว่าเริ่มมีลักษณะคล้ายคลึงกับประเทศโซมาเลีย ที่มีกลุ่มติดอาวุธต่อสู้กับรัฐบาลเกิดขึ้น ประเทศลิเบียอาจจะเผชิญกับความเลวร้ายยิ่งขึ้นไปอีก

ในการเติบโตของประชาธิปไตยในแอฟริกาเหนือและตะวันออกกลางนั้นจะพบว่าการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยในประเทศอาหรับไม่ใช่เรื่องที่จะเกิดขึ้นได้ง่าย ๆ ยังไม่มีประเทศใดทำได้สมบูรณ์ นอกจากนี้ในบางกรณีจะพบว่าประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบในบางครั้งกลับสร้างความลำบากใจให้แก่ผู้ปฏิบัติที่เห็นการเลือกปฏิบัติของสหรัฐต่อประเทศในโลกอาหรับ ทั้งนี้มาตรฐานนโยบายต่างประเทศของสหรัฐแสดงให้เห็นอย่าง

ชัดเจนว่ามุ่งที่จะทำลายผู้นำที่เป็นศัตรูของอิสราเอลเป็นด้านหลัก รวมทั้งความพยายามในการยึดครองสัมปทานน้ำมันในภูมิภาคนี้ให้ได้มากที่สุด สถานภาพของประเศลิเบียในปัจจุบัน คงต้องใช้เวลาในการฟื้นฟูอีกสักกระยะหนึ่ง เนื่องจาก สภาพบ้านเมืองได้พังพินาศลงไปจากพิษของสงครามกลางเมือง ประชาชนในประเทศยังไม่เลิกรบราฆ่าฟันกัน เนื่องจากมีความต้องการต่างกัน อุตสาหกรรมในประเทศลิเบียที่กำลังเติบโตก็ต้องมาพบกับความหายนะกับเหตุการณ์ Arab Spring ครั้งนี้

เนื่องจากประชาชนลิเบียเติบโตมากับความเป็นเผ่าพันธุ์และการให้ความสำคัญกับหัวหน้าเผ่า การสร้างพื้นฐานทางการเมืองในรูปแบบประชาธิปไตยจึงเป็นเรื่องยากที่จะสำเร็จ นอกจากจะเป็นไปตามความมุ่งหวังในสิ่งที่ตนเองต้องการเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ความลงตัวของระหว่างการก่อตัวของประชาธิปไตยกับอัตลักษณ์ของประชาชนลิเบีย รวมถึงวัฒนธรรม ประเพณีของลิเบียที่ต่างออกไปจากตะวันตก จึงเป็นเรื่องที่ยากที่จะทำให้ประชาธิปไตยที่มีทั้งผู้เห็นด้วยและเห็นค้านเติบโตในลิเบีย

การก่อการณ์ของกัตดาฟีผู้นำของลิเบียในกรณี Arab Spring เป็นตัวอย่างของการเข้ามาแทรกแซงของพันธมิตรตะวันตกในประเทศนี้ อย่างชัดเจน เป็นที่รับรู้ว่เมื่อวาระสุดท้ายของชีวิตมาถึง มีภพยืนยันจากหลายสำนักข่าวว่าการจากไปของกัตดาฟีในบ้านเกิด เมืองซิดเต นั้นเต็มไปด้วยเงื่อนงำ มีรายงานว่าผู้นำลิเบียถูกลากมารุมซ้อมในสภาพเลือดท่วมกาย และถูกยิงขณะได้รับบาดเจ็บ ซึ่งอาจเป็นฝีมือของทหารต่างชาติที่เข้ามาช่วยฝ่ายต่อต้านรัฐบาล เหตุนี้การจากไปของผู้นำของลิเบียจึงไม่อาจกล่าวได้เต็มปากเต็มคำว่ใครกันแน่ที่เป็นผู้สังหารผู้นำอย่างกัตดาฟี หลังจากกัตดาฟีถูกโค่นอำนาจแล้ว กองกำลังสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ หรือ นาโต้ มีโครงการจะหยุดภารกิจในลิเบีย ภายในวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2554 การยืนหยัดต่อสู้ของกัตดาฟีจนวินาทีสุดท้ายคือการ

ทำตามปณิธานของเขาว่าเขาจะไม่ยอมจำนน ผู้นำอย่างกัตดาฟีนั้นมีสายเลือดของความเป็นนักรบอาหรับอยู่เต็มตัว เขายืนยันมาตลอดว่หากจะต้องมีชีวิตอยู่อย่างไม่มีศักดิ์ศรี การต่อสู้จนตัวตายย่อมดีกว่า บุคคลที่มีอิทธิพลต่อจิตใจของกัตดาฟี ก็คืออดีตผู้นำอียิปต์ที่ปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 1952 เขาผู้นี้คือญะมัล อับดุลนาซีร์หรือนัสเซอร์ ผู้นำเอาศักร์ศรีมาสู่โลกอาหรับและนำเอาคลองสุเอซคืนมาจากการหาประโยชน์อย่างมากของฝรั่งเศสและอังกฤษ สำหรับคนจำนวนมากกัตดาฟีเป็นบุคคลที่ผู้นำอาหรับในประเทศแอฟริกาเหนือให้การยกย่องและภาคภูมิใจในตัวเขา ดังนั้นการจากไปของกัตดาฟีจึงเป็นการสูญเสียสำคัญของผู้คนทั้งในลิเบียโลกอาหรับและภูมิภาคแอฟริกาเหนือ

อาจกล่าวได้ว่ นับตั้งแต่รัฐอิสราเอล ถูกสถาปนาขึ้นในดินแดนของชาวปาเลสไตน์โดยผู้อยู่อาศัยชาวปาเลสไตน์ไม่ได้ยินยอมนั้นได้มีผู้นำในโลกอาหรับที่เก่งกล้าหาญหาญและอยู่ในความทรงจำเกิดขึ้นจำนวนหนึ่งในผู้นำเหล่านั้นก็คือพันเอกกัตดาฟีอันเป็นตำนานของผู้นำอาหรับที่จะถูกกล่าวถึงไปอีกยาวนาน (Prashad, 2012)

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในซีเรีย

กรณีความรุนแรงที่เกิดขึ้นในประเทศซีเรีย ยังคงเป็นเรื่องที่นักวิชาการหลายสำนักให้ความสนใจ ความขัดแย้งภายในซีเรียที่อาจจะเรียกได้ว่เป็นสงครามกลางเมือง, สงครามตัวแทน, สงครามภูมิภาค หรือ สงครามระหว่างนิกายศาสนา ก็ได้ทั้งนี้ จะขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละคน ในความเห็นของนักวิชาการจำนวนหนึ่งเชื่อว่าจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งอาจมาจากความตั้งใจของประเทศบางประเทศที่หนุนอิสราเอลและต้องการให้เหตุการณ์การลุกฮือในแอฟริกาเหนือลุกลามไปถึงประเทศที่ตั้งตัวเป็นปรปักษ์กับอิสราเอล (ที่เข้ามายึดครองดินแดนอาหรับตั้งแต่ปีค.ศ. 1948) ให้หมดอำนาจลงไปอย่างทีชััดคม สุลเฮนของอิรักและอูสมะฮ์ บินลาดีนเคยได้รับมาก่อนก็ได้ สำหรับซีเรียแล้วประเทศนี้

มีหลายแง่มุมให้พูดถึง การนำเอาสำนักคิดทางศาสนา มาปลูกเร้าเรียกร้องความสนใจของแต่ละสำนักคิดก็นับเป็นหนึ่งในปัญหาที่ส่งผลต่อความมั่นคงของภูมิภาคตะวันออกกลาง และเป็นแบบนี้มาช้านาน (Madawi, 2002)

ถึงที่สุดความขัดแย้งในซีเรียก็ยังไม่จบลง การแย่งอำนาจระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มภราดรภาพมุสลิม ยังเป็นไปอย่างเข้มข้น และยังหาข้อยุติไม่ได้เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เรียกว่า Arab Spring ของซีเรีย ความแตกแยกในสังคมของซีเรียในปัจจุบันมีส่วนสำคัญต่ออธิปไตยของประเทศเป็นอย่างมาก และกีดกร่อนซีเรียทั้งจากภายนอกและภายใน โดยจุดหมายสำคัญของฝ่ายต่อต้านยังอยู่ที่การกำจัดระบอบการปกครองของอัสซัดให้หมดไป

อาจกล่าวได้ว่าปัญหาในซีเรียมีความหลากหลายและมีความรุนแรงต่อเนื่อง เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือความต้องการของสหรัฐและพันธมิตรตะวันตกที่การโค่นล้มผู้นำที่ให้การสนับสนุนการต่อสู้ของชาวปาเลสไตน์บาชาร์ อัล-อัสซัดก็เป็นหนึ่งในผู้นำที่สนับสนุนการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยดินแดนจากการยึดครองของอิสราเอลมาตลอด เช่นเดียวกัน ฮาฟิซ อัล-อัสซัดบิดาของเขา การโค่นผู้นำที่ถือสำนักคิดชีอะฮ์ที่ครองอำนาจมายาวนาน รวมทั้งความไม่พอใจในอดีตที่รัฐบาลซึ่งสังกัดสำนักคิดอะลาวิชีอะฮ์ได้สังหารสมาชิกของขบวนการภราดรภาพมุสลิมเป็นจำนวนมาก กระนั้นเหตุการณ์การลุกฮือในซีเรียที่ได้รับการหนุนช่วยจากสหรัฐและพันธมิตรตะวันตก รวมทั้งประเทศอาหรับบางประเทศก็ไม่อาจโค่นผู้นำซีเรียลงได้เหมือนอย่างที่เคยเกิดมาแล้ว ในประเทศตูนิเซีย ประเทศอียิปต์ และประเทศลิเบีย (Lewis, 1964)

ซีเรียเคยมีประวัติศาสตร์การสังหารฝ่ายต่อต้านรัฐบาลที่เรียกกันว่าขบวนการภราดรภาพมุสลิมที่เมืองฮามามาก่อน โดยการปราบปรามขบวนการดังกล่าวมีผู้เสียชีวิตนับหมื่นคน ในเวลาเดียวกัน ซีเรียก็มีชื่อเสียงในฐานะที่เป็นหัวหอ

กสำคัญในโลกอาหรับที่ให้ความช่วยเหลือชาวปาเลสไตน์มาอย่างต่อเนื่องในการต่อสู้กับผู้ยึดครองดินแดนอาหรับอย่างอิสราเอลตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ด้วยเหตุนี้สหรัฐจึงมีความต้องการให้บาชาร์ อัล-อัสซัดประธานาธิบดีคนปัจจุบันหลุดจากอำนาจ เพื่อให้ซีเรียมีรัฐบาลใหม่ที่สหรัฐสามารถเจรจาด้วยได้ง่ายกว่า และอาจมีจุดยืนเปลี่ยนไปจากเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐต้องการรัฐบาลที่ไม่ต่อต้านอิสราเอล

ในขณะที่การลุกฮือในตูนิเซียและอียิปต์มาจากประชาชนเองนั้นพบว่าการลุกฮือในลิเบียและซีเรียมาจากการสนับสนุนของประเทศภายนอกอย่างเข้มข้น รวมทั้งการสนับสนุนให้ซีเรียมีการปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศ ในเวลาเดียวกัน จึงไม่น่าแปลกใจว่าในเวลานี้กลุ่มต่อต้านได้รับการสนับสนุนทางการเงิน อาวุธทางการทหารอย่างเต็มที่ รวมทั้งไม่มีการประณิประนอมหรือพูดคุยกับรัฐบาลซีเรีย แม้ว่าจะมีผู้ต่อต้านรัฐบาลแต่ผู้สนับสนุนรัฐบาลก็มีอยู่มากเช่นกัน ในส่วนของคนหนุ่มสาวซีเรียนั้นมีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล แม้จะได้รับการหนุนช่วยจากสหรัฐ ซาอูดิอาระเบีย การ์ตา สันนิบาตอาหรับ สำนักข่าวอัล-ญะซีเราะฮ์ของการ์ตาและอัล-อะเราะบียะฮ์ของซาอูดิอาระเบีย แต่ฝ่ายต่อต้านก็ยังไม่สามารถเอาชนะฝ่ายรัฐบาลได้ และขณะเขียนบทความนี้การลุกฮือของประชาชนก็ได้เข้าสู่ปีที่สามแล้ว

แม้ว่าการสนับสนุนอย่างมากจะมาจากภายนอก แต่ก็ยังไม่มีประเทศใดห้ามบินเนื่องจากมติการประกาศเขตห้ามบินต้องมาจากสหประชาชาติ ซึ่งการลุกฮือของประชาชนในซีเรียเพื่อล้มรัฐบาล ไม่ได้ได้รับการสนับสนุนจากรัสเซีย จีน บราซิล ฯลฯ ด้วยหวาดเกรงว่าจะมีเหตุการณ์ซ้ำรอยลิเบีย เพราะเมื่อสหประชาชาติมีมติให้ใช้เขตห้ามห้ามบินในลิเบีย กองกำลังของนาโตกลับไปถล่มบ้านของกััดดาฟีเป็นด้านหลัก ซึ่งไม่เป็นไปตามมติของสหประชาชาติที่ 1973 ซึ่งห้ามมิให้ลิเบียใช้กองกำลังทางอากาศ กระนั้นก็ตามหากมีการถล่มซีเรีย

เกิดขึ้นเครื่องบิน MIG ของกองทัพอากาศซีเรียก็พร้อมที่ปกป้องมาตุภูมิในทันทีเช่นกัน

ซีเรียกับสงครามตัวแทนการเข้าแทรกแซงของชาติตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐแม้จะมีความเข้มแข็ง แต่พันธมิตรตะวันตกอื่น ๆ ยังไม่มีความพร้อมด้วยเหตุผลสำคัญคือวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศยุโรปที่ทรุดหนัก นอกจากนี้ประเทศบางประเทศอย่างฝรั่งเศสก็อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านของผู้นำ นโยบายต่อภูมิภาคตะวันออกกลางจึงลดความเข้มข้นลง แต่การต่อสู้ที่ย่างเข้าสู่ปีที่สามแล้วยังไม่มีที่ท่าใดที่ฝ่ายต่อต้านจะเอาชนะฝ่ายรัฐบาลได้ ประชาชนชาวซีเรียยังคงไม่สามารถตัดสินใจอนาคตของตนเองได้ อิหร่านเป็นอีกหนึ่งประเทศที่ให้การสนับสนุนซีเรีย เพราะในครั้งที่อิหร่านรบกับอิรักในสงครามแปดปี (1980-1988) นั้นซีเรียเป็นประเทศอาหรับประเทศเดียวที่สนับสนุนอิหร่าน เนื่องจากผู้นำซีเรียในเวลานั้นคือ ฮาฟิซ อัล-อะสัด กำลังแข่งขันความเป็นผู้นำในอ่าวเปอร์เซีย (Maltzahn, 2013)

การผนึกกำลังระหว่างอิหร่านกับซีเรียก็เป็นผลประโยชน์ของทั้งสองประเทศ เนื่องจากอิหร่านเป็นประเทศที่หนุนช่วยชาวปาเลสไตน์มาตลอด เช่นเดียวกับซีเรียและไม่เห็นด้วยกับการเจรจาสันติภาพปาเลสไตน์-อิสราเอลที่เป็นสันติภาพที่ปราศจากความยุติธรรม (peace without justice) ด้วยเหตุนี้สหรัฐและอิสราเอลจึงมองว่าทั้งอิหร่านและซีเรียคือศัตรูสำคัญของตน การหนุนช่วยฝ่ายต่อต้านรัฐบาลของสหรัฐจึงเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยหวังว่าการโค่นล้มรัฐบาลซีเรียจะส่งผลไปถึงความอ่อนแอของรัฐบาลอิหร่านไปด้วยในเวลาเดียวกัน การศึกในซีเรียครั้งนี้จึงเป็นสงครามตัวแทนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ชาวคูดอาระเบียเองซึ่งเป็นหัวหอกของโลกซุนนีก็มีความต้องการให้ซีเรียมีผู้ปกครองที่มาจากสำนักคิดซุนนีมากกว่าจะถูกปกครองโดยสำนักคิดชีอะฮ์อาละวี (Shi'ah Alawi) โดยเฉพาะคนส่วนใหญ่ของซีเรียก็เป็นซุนนี ความพยายามที่จะแยกอิหร่านออกจากซีเรียเป็นหนึ่งใน

ความพยายามของสหรัฐกับพันธมิตรในโลกอาหรับบางประเทศ ความพยายามดังกล่าวได้ส่งผลกระทบกับซีเรียในหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งด้านการทหารและด้านวัฒนธรรมไปพร้อม ๆ กัน

ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างอิหร่านกับซีเรียคือประจักษ์พยานถึงความสัมพันธ์อันใกล้ชิดของสองประเทศตลอดระยะเวลาสามทศวรรษแห่งการปกครองของอิหร่าน เพียงแค่ความเป็นสำนักคิดชีอะฮ์ของอิหร่านเท่านั้นที่ชาวซุนนีจำนวนหนึ่งไม่ยอมรับ อาจกล่าวได้ว่าความแตกต่างทางด้านสำนักคิดศาสนาเป็นหนึ่งในอุปสรรคที่กีดขวางเข้ามารวมอยู่ในการลุกฮือในซีเรียในครั้งนี้ด้วย ทั้งๆ ที่ก่อนหน้านี้อิรักก็เคยถูกปกครองโดยซัดดัม ฮุสเซน ซึ่งเป็นซุนนีมาไม่ต่ำกว่า 23 ปี ประเด็นของสำนักทางนิกายศาสนาจึงเป็นทั้งข้ออ้างและความเป็นจริง สำหรับผู้ยึดติดกับสำนักคิดทางศาสนา นอกจากนี้การโค่นอำนาจรัฐบาลซีเรียจะถูกมองว่าเป็นการตัดกำลังอิหร่านไปในตัวแล้ว ที่ผ่านมาซีเรียยังได้ชื่อว่าเป็นผู้จัดหาอาวุธที่มีคุณภาพทำลายล้างสูงให้กับกองกำลังฮิซบอลลอฮ์ในเลบานอนเพื่อโจมตีอิสราเอล อีกด้วย ทั้งนี้อิสราเอลก็ถือว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่มีอาวุธนิวเคลียร์ เช่นกันตามการอ้างของโอลเมิร์ต อดีตนายกรัฐมนตรีของอิสราเอล สำหรับบทบาทของรัสเซียกับสงครามตัวแทนในครั้งนี้ รัสเซียให้การสนับสนุนซีเรียอย่างเต็มที่และถือว่าซีเรียคือเป็นมิตรแท้ของรัสเซียตลอดไป รัสเซียเองยังคงมีความต้องการพื้นที่ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและในวิกฤตที่เกิดขึ้นที่ซีเรียในปัจจุบันนี้จะพบว่ามีการรบประจำการที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงอยู่ใน น่านน้ำซีเรียบริเวณท่าเรือ ตาร์เตาส์ (Port of tartous) อยู่ถึง 11 ลำ ซึ่งแสดงถึงเขตอิทธิพลอย่างชัดเจนของรัสเซีย และการเข้ามาปกป้องซีเรียของรัสเซียที่ชัดเจนที่สุดอีกด้วย

เหตุการณ์ในซีเรียที่รุนแรงขึ้นทำให้ประเทศเพื่อนบ้านอย่างตุรกีต้องรองรับปัญหาผู้ลี้ภัยจากประเทศเพื่อนบ้านจำนวนมากและต้องรองรับความตึงเครียดในหลาย ๆ เรื่อง ในขณะที่ขบวนการอิซ

บลลอฮ์ในเลบานอนยังคงให้การสนับสนุนรัฐบาลของบาซาร์ อัล-อะฮ์ดอย่างต่อเนื่อง และเป็นแรงกดดันต่ออิสราเอลมาโดยตลอดหลังจากนั้น

สงครามระหว่างสำนักคิด เรื่องของสำนักคิดทางศาสนานั้นเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนระหว่างสองสำนักคิดซุนนี-ชีอะฮ์ การที่อิสลามมาถูกแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ในเรื่องสำนักคิดทางศาสนานั้นเป็นหนึ่งในประเด็นความขัดแย้งทางศาสนา ที่เขามามีบทบาทในสงครามกลางเมืองของซีเรียในปัจจุบัน ศูนย์กลางของสำนักคิดซุนนีนี้อยู่ที่ซาอุดีอาระเบีย ในขณะที่ศูนย์กลางสำนักคิดของชีอะฮ์จะอยู่ที่อิหร่าน นอกจากนี้ผู้ถือสำนักคิดชีอะฮ์ส่วนใหญ่จะอยู่ในอิรัก บาห์เรน แบะอาเฮอไบจาน ในปัจจุบันนี้มีผู้ถือสำนักคิดชีอะฮ์อยู่ทั่วโลกราวร้อยละ 10-15 ในส่วนของบาห์เรนนั้นคนส่วนใหญ่เป็นผู้ถือสำนักคิดชีอะฮ์ในขณะที่ผู้นำเป็นผู้ถือสำนักคิดซุนนี ในช่วงเวลาที่อิรักอยู่ภายใต้การปกครองของซัดดัม ฮุสเซน ซึ่งเป็นผู้ถือสำนักคิดซุนนีนี้นั้น คนส่วนใหญ่ของอิรักก็เป็นผู้ถือสำนักคิดชีอะฮ์และชาวชีอะฮ์ในอิรักในสมัยของเขาก็มักได้รับการเลือกปฏิบัติอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามซัดดัม ฮุสเซนหมดอำนาจลงเมื่อทหารสหรัฐบุกถึงกรุงแบกแดด ในวันที่ 9 มิถุนายน ค.ศ. 2003 ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่าสงครามอ่าวเปอร์เซียครั้งที่สอง

ในความเป็นจริงความขัดแย้งทางสำนักคิดระหว่างซุนนีกับชีอะฮ์พร้อมที่จะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาเมื่อถูกยั่วยุจากแต่ละฝ่าย อย่างไรก็ตามเป็นที่รับทราบกันโดยทั่วไปว่าปัญหาชีอะฮ์-ซุนนีนี้นั้นในความเป็นจริงมักจะเป็นเรื่องของการเมืองระหว่างผู้เสียอำนาจและผู้เข้าสู่อำนาจเสียมากกว่า โดยผู้เสียอำนาจอาจเป็นผู้ถือสำนักคิดชีอะฮ์หรือซุนนีกก็ได้ จากนั้นก็จะมีการยกเอาเรื่องของสำนักคิดมาปลุกเร้าประชาชนที่เห็นได้ชัดก็เช่นในซีเรียอิรักและปากีสถาน ฯลฯ ความขัดแย้งถูกมองว่าเป็นความพยายามของประเทศที่ต้องการเฉพาะแต่ในซีเรีย อิรัก และซาอุดีอาระเบียอื่น ๆ เท่านั้นและเมื่อปัญหาเหล่านี้ขยายตัวการแก้ปัญหาในเรื่องของ

สำนักคิดทางศาสนาก็จะทำได้อย่างยากลำบาก (Weinstein, 1976)

การแก้ปัญหาความขัดแย้งในตูนิเซีย อียิปต์ ลิเบีย ซีเรีย

ความขัดแย้งในโลกอาหรับที่เกิดขึ้นเป็นประวัติศาสตร์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างที่เกิดขึ้นในแต่ละประเทศ บทบาทของมหาอำนาจตะวันตกที่ต่างกันออกไปเพราะผลประโยชน์และปกป้องชาติพันธมิตร บั่นถอน ศักยภาพชาติที่เป็นศัตรู ทุกอย่างล้วนเป็นการกำหนด ที่เราเห็นได้ในเชิงปฏิบัติในการเข้ามาของมือที่สาม เป็นบทบาทที่ไม่เหมือนกัน นโยบายของตะวันตกได้กระทำต่อภูมิภาคอาหรับ

การลุกฮือในตูนิเซียในช่วงต้นของปี 2011 ได้นำไปสู่การพบปะกันของสมาชิกสันนิบาตอาหรับ (Arab League) เพื่อพิจารณาปัญหาความยากจนและความโกรธแค้นของชาวอาหรับอย่างไม่เคยมีมาก่อนในภูมิภาคแอฟริกาเหนือและตะวันออกกลาง ซึ่งถือเป็นครั้งแรก ๆ ในประวัติศาสตร์ที่ผู้ปกครองประเทศถูกขับออกจากอำนาจด้วยการเดินขบวนประท้วงตามท้องถนนแม้ว่าในเวลาปัจจุบัน Arab Spring ยังไม่สามารถที่จะคาดหมายถึงข้อสรุปในอนาคตได้ (Rothstein, 1977)

สิ่งที่ตระหนักถึงความแตกต่างในหมู่ประเทศ อาหรับ วัฒนธรรมที่แท้จริงของชาวอาหรับ นโยบายประชาธิปไตยของโลกตะวันตก พลังอำนาจที่จะตัดสินถึงอนาคตหรือทิศทางที่จะเกิดขึ้นได้ในปัจจุบัน พลังอำนาจในการแทรกแซง การระบอบการขยายการบริหารและการปกครองที่มีผลต่อประเทศ อาหรับ การปกครองแบบพรรคเดียวที่ไม่ใช้หลักประชาธิปไตย อุทิศตนให้แก่การพัฒนา เป็นเหมือนลัทธิสังคมนิยมอาหรับในบางรูปแบบอย่างอียิปต์ ซีเรีย ลิเบีย การขยายออกทางอำนาจรัฐอย่างเต็มที่

ทั้งกรณี สงครามกลางเมืองในซีเรียรัสเซียเข้ามาบีบบังคับเป็นอย่างมากกรณีไม่ยินยอมถอน

ทหารออกจากซีเรียคัดค้านการโจมตีของสหรัฐและกำลังพันธมิตร ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นนอกจากเศรษฐกิจ แรงจูงใจของประชาชนที่ขาดสิทธิขั้นพื้นฐาน ความรุนแรงเริ่มจากเจ้าหน้าที่ไม่สามารถควบคุมกลุ่มผู้ประท้วงจากนั้นกลับกลายเป็นความรุนแรง ประชาชนต้องอดทนอดกลั้นต่อการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐการโกงกินเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย จนในที่สุดจึงก่อให้เกิดความรู้สึกร้อนด้อยไร้พลังอันนำไปสู่การเรียกร้อง ที่เป็นประเด็นเรื่อง “เกียรติยศศักดิ์ศรี” ความภาคภูมิใจในความเป็นอาหรับ การพร้อมใจเรียกร้องความไม่เป็นธรรม ในประเด็นต่างๆที่เกิดขึ้นตาม ความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมือง นิคม ศาสนา และพื้นเพทางด้านชาติพันธุ์ ทำให้เหตุการณ์สามารถสร้างแรงบัลดาลใจให้ผู้ชุมนุมออกมา ด้วยจิตวิญญาณชาตินิยมอาหรับ ความเป็นพี่น้องอาหรับนั้นมีจริง เหตุการณ์ที่ลุกลามของมวลชนที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในหน้าประวัติศาสตร์ของโลกอาหรับ การแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ในแต่ละบริบทที่แตกต่างกันออกไป เมื่อชาติอาหรับที่เป็น ศัตรู อย่าง ซีเรีย ลิเบีย รัฐบาลที่มีนโยบายไม่เห็นด้วยกับสหรัฐ จำเป็นที่จะต้องกำจัด และเลือกที่จะปกป้องรักษา

สำหรับสหรัฐและประเทศตะวันตก พันเอก กัดดาฟี ไม่ใช่ฮุสนี มุบาร็อก ที่เป็นการคุกคามด้วยเหตุนี้การแก้ปัญหาขององค์การระหว่างประเทศ ซึ่งสหรัฐและพันธมิตรตะวันตกมีอิทธิพลอยู่จึงหันมาให้การสนับสนุนกลุ่มต่อต้านในลิเบีย และให้การช่วยเหลือฝ่ายต่อต้านอย่างเต็มที่ เกินขอบเขตที่กฎหมายระหว่างประเทศกำหนดและเป็นการละเมิดอธิปไตยของประเทศอื่น ไม่ว่าจะเป็นอาวุธสงครามที่ล้นไหลเข้าลิเบียอย่างรวดเร็ว รวมไปถึงการโจมตีทางอากาศอย่างหนักหน่วง แบบที่ว่าเครื่องบินขับไล่ของลิเบียไม่สามารถที่จะต้านทานได้ โดยมีอังกฤษกับฝรั่งเศสให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปว่าลำพังอาวุธของกลุ่มต่อต้านคงไม่มีศักยภาพเพียงพอในการสู้รบกับฝ่ายรัฐบาลได้ (Haas and Lesc, 2013)

เปรียบเทียบวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

การเข้ามาของชาตินิยมอาหรับอาจส่งผลกระทบต่อนโยบายภายในประเทศอาหรับที่ต่างกันออกไป การใช้นโยบายการพัฒนาประชาธิปไตยในโลกอาหรับเป็นเหมือนประเด็นที่สหรัฐเคยหยิบยกมาใช้ทั้งจากอดีตกรณีสงครามกับอิรักเพื่อโค่นอำนาจ อดีตประธานาธิบดี ซัดดัม ฮุสเซน บทบาทต่อการเป็นมือที่สามที่สหรัฐเข้ามานั้นทั้งกรณีศึกษา จาก อียิปต์ ซีเรีย ลิเบีย โดยมีชาติพันธมิตรอาหรับในภูมิภาคอย่างเช่น ซาอุดีอาระเบีย ที่เป็นเหมือนมือที่ยื่นออกมาของสหรัฐเองความต้องการของสหรัฐคงจะกระทำต่อเมื่อไม่เห็นด้วยกับชาติอาหรับที่ไม่ยอมรับอิสราเอล อย่างเช่น รัฐบาลซีเรีย ลิเบีย กลุ่ม อิกวานในอียิปต์ เป็นต้น

สิ่งที่สหรัฐกับชาติพันธมิตรกระทำต่อประเทศในภูมิภาคอาหรับ เช่น การใช้กำลังทางอากาศโจมตี ลิเบีย ไล่ล่า มุอามา กัดดาฟี การสนับสนุนการรัฐประหารอียิปต์โค่นอำนาจอดีตประธานาธิบดีอียิปต์ มุห์หมัด เมอซี ที่มาจากการเลือกตั้ง การสนับสนุนกลุ่มต่อต้านรัฐบาลซีเรียเพื่อโค่นอำนาจประธานาธิบดีซีเรีย บาซาร์ อัล อัสซาด การปฏิบัติของสหรัฐจะไม่เห็นด้วยกับกลุ่มกระบวนกรอิสลามหรือรัฐบาลที่ต่อต้าน อิสราเอล ทั้งสามกรณี มุอามา กัดดาฟี บาซาร์ อัล เมอซี ทั้งหมดมีกระแสต่อต้านและไม่ยอมรับ รัฐอิสราเอล การตัดกำลังศัตรูโค่นอำนาจอัสซาด และ มุห์หมัด จึงเป็นเรื่องที่สหรัฐต้องกระทำ (Bradley, 2012)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ประเทศที่ถูกกระทำโดยเกิดจากการสร้างประเด็นความขัดแย้งระหว่างมุสลิมที่แยกศาสนาออกจากการเมือง(secularists)กับกลุ่มเคร่งครัดศาสนาอย่าง Islamic list ในอียิปต์ที่มีการเลือกตั้งประธานาธิบดี นับว่าเป็นประชาธิปไตยครั้งที่ดีที่สุดในวันออกกลางแต่อุดมการณ์ของผู้นำอียิปต์อย่าง นาย มุห์หมัด เมอซี กับความเป็น อิกวาน (Muslim brotherhood) อาจจะเป็นปัญหา

อิสราเอลและการโค่นอำนาจผู้นำซึ่งในอดีตที่ผ่านมา ความไม่เห็นด้วยกับการปกครองแบบราชวงศ์ใน ภูมิภาครวมถึงวีรกรรมการต่อสู้กับอิสราเอลกับ สงครามในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งอุดมการณ์เหล่านี้อาจจะ สร้างความวิตกกังวลให้กับอาหรับราชวงศ์ และ อิสราเอลเป็นอย่างยิ่ง เมื่อเป็นเช่นนี้การรัฐประหาร ภายใต้การสนับสนุนของซาอุดีอาระเบียอาหรับ พันธมิตร และสหรัฐคงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ไม่ยอมให้ รัฐบาลอียิปต์มีกระแสต่อต้านอิสราเอลเป็นอันขาด เพราะ 30 ปี ของ ฮุสنى มุบารอก อดีตผู้นำอียิปต์ มีความสัมพันธ์อันดีกับอิสราเอล

ซีเรียเป็นในหนึ่งชาติอาหรับที่มีพรมแดน ติดกับอิสราเอลและยังไม่มีสัญญาณดีภาพ เหตุการณ์สงครามกลางเมืองที่มีมหาอำนาจ อย่าง สหรัฐรวมถึงชาติอาหรับพันธมิตรที่ให้การสนับสนุน ฝ่ายต่อต้านรัฐบาลของซีเรียเพราะเป็นหนึ่งในชาติ อาหรับที่ไม่ยอมลี้ภัยให้กับ ตะวันตก และ อิสราเอล แต่เมื่อเสียงส่วนใหญ่ยอมเป็นพันธมิตรกับ สหรัฐ มีเพียงอิหร่านเท่านั้นที่ให้การสนับสนุน รัฐบาลซีเรียอย่างเป็นทางการเป็นหนึ่งในพันธมิตร ใน ภูมิภาค

แม้ว่าเหตุการณ์ในซีเรีย ชาติตะวันตกจะให้การสนับสนุนกลุ่มต่อต้านรัฐบาล กองกำลังต่างชาติ หลายหมื่นคน ถูกเคลื่อนย้ายเข้าไปต่อสู้เพื่อโค่น รัฐบาลเช่น ซาอุดีอาระเบียให้การสนับสนุนอาวุธ อย่างเต็มที่ รวมทั้ง ประเด็น อาวุธเคมี ที่ส่งมอบ ให้กับฝ่ายกบฏอีกด้วย ซีเรียเองเป็นชาติที่มี ทรัพยากรน้ำมันไม่มากเหมือนกับอิรักแต่เป็นภัยคุกคาม สหรัฐ อิสราเอลโดยตรง การสร้างความอ่อนแอให้กับรัฐบาล บาซาร์ อัล อัซซาด เป็นเรื่องที่ สหรัฐจำเป็นต้องกระทำ (Chesshyre, 2013) การเข้ามาช่วยเหลือทางการทูตอย่างเต็มที่ของ รัสเซีย เกี่ยวกับการห้ามสหรัฐใช้กำลังโจมตีซีเรียหนึ่ง เหตุผลที่ทำให้รัฐบาลซีเรียอยู่ได้ถึงวันนี้

ใน ประเด็น บทบาท ของ สหรัฐ ที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากผู้นำคนใหม่ของอิหร่าน ใน

เวลานี้เมื่อมีการจับมือกันระหว่าง นาย ฮัสซัน โรฮานี กับนาย โอบามา ในการเดินทางเยือน นิวยอร์คครั้งที่ผ่านมา ในการประชุม UN General Assembly meeting การจับมือกันเป็นเหมือนค้นพบ อันยิ่งใหญ่ในเรื่องของการทูตครั้งหนึ่งที่เคยมีมาซึ่ง ไม่น่าจะเป็นไปได้ ภายหลังจากนั้นสิ่งที่เกิดขึ้นทำให้ รัฐบาลซาอุดีอาระเบียจะยิ่งรู้สึกถึงความย่ำแย่ ทางการทูต เสมือนว่าตัวเองนั้นมีบทบาทน้อยลงเมื่อ เป้าหมายกลับไม่เป็นไปอย่างที่ต้องการ แล้วอะไร จะเป็นแรงกระตุ้นของเจ้าชายอับดุลเลาะห์ที่จะยอม เป็นมิตรสัมพันธ์อันดีเพื่อกระตุ้นให้สหรัฐหาข้ออ้าง ถึงนิวเคลียร์ของอิหร่านเป็นเรื่องซ้ำซากบ่อยมาก จากที่ผ่านมา รัฐบาลซาอุดีอาระเบียคงเป็นได้เพียงผู้ ตามและไม่มียุทธศาสตร์ที่สั่งให้สหรัฐฯ ทำในสิ่งที่ตน ต้องการได้

การเจรจาสันติภาพระหว่างประเทศ เพื่อ แก้ปัญหาสงครามกลางเมืองในซีเรีย ที่เมืองมอนเท รอร์ช โกลันครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์โดย นายบัน คี-มุน เลขาธิการสหประชาชาติ หรือยูเอ็น เป็นผู้กล่าวเปิดการประชุม ส่วนผู้ที่เข้าร่วมเจรจามา จากรัฐบาลของประธานาธิบดีบาซาร์ อัล-อัซซาด ผู้นำซีเรีย และกลุ่มฝ่ายค้านของซีเรียที่ลี้ภัยอยู่ใน ต่างประเทศ และสหประชาชาติ สหรัฐและรัสเซีย

แต่การประชุมในครั้งนี้ สอง จะไม่มีอะไร คืบหน้ามากนัก ประธานาธิบดีฮัสซัน โรฮานี ของ อิหร่าน ประณามการเข้าร่วมของกลุ่มผู้สนับสนุน กลุ่มก่อการร้ายในการเจรจาสันติภาพซีเรียที่ผ่านมา โดยกล่าวว่า นี่ทำให้โอกาสของความสำเร็จในการ ประชุมตกอยู่ในอันตราย สัญญาณทั้งหมดแสดงให้เห็นว่า เราไม่สามารถหวังได้ว่า การประชุมเจนีวา ครั้งที่ สอง จะหาทางออกของปัญหาให้ชาวซีเรีย และยุติการสู้รบกับกลุ่มหัวรุนแรงได้ แต่อนาคตของ ซีเรียควรที่จะกำหนดโดย ประชาชนของซีเรียเอง ไม่ควรให้ต่างชาติเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะจากที่เห็น เป็นการมาสร้างประเด็นปัญหามากกว่าที่จะนำ ประชาธิปไตยเข้ามาในประเทศ (Hasan, 2012)

บรรณานุกรม

- Alexander,Y. (2012). **Special Update Report Terrorism in North**. West & Central Africa; Arlington Virginia: the international Center for terrorism Studies (ICTS).
- Bradley, John R. (2012). **After the Arab Spring, How Islamists Hijacked**. New York: Palgrave macmillan. St Martin's Press LLC, 175 Fifth Avenue, NY 10010.
- Chesshyre, Tom. (2013). **A Tourist in The Arab Spring**. England: Bradt Travel Guides Ltd., IDC House,The Vale, St Peter, Bucks SL9.
- Dessouki, Ali E. Hillal. (1991). **The Primacy of Economics: The Foreign Policy of Egypt**. United Kingdom: Oxford University Press.
- Haas, Mark L. and Lesc, David W. (2013). **The Arab Spring, Change and Resistance in the Middle**. USA: Westview Press in boulder., Colorado
- Hasan, Samiul. (2012). **The Muslim World in the 21st century**. New York: Springer Dordrecht. The Middle.,Malden.,Cambridge University.
- Howard, Philip N. and Muzammil M. Hussain. (2013). **Democracy's Fourth Wave?**, Digital Media Relations., I.B., Tauris & Co lyd., Salem Rd W2 4bu, Norderstedt Germany.
- Lewis, Burnard. (1964). **The Middle East**. London: Cambridge book on demand Gmbh, California, Heidelberg.
- Madawi, Al Rasheed. (2002). **A History of Saudi Arabia**, Cambridge: Cambridge University Press.
- Maltzahn, Nadia von (2013). **The Syria-Iran Axis**. Cultural Diplomacy and International., Oxford Westview Press.
- Marin, Ignacio Garcia. (2011). **Political Participation, Democracy and Internet**. Tunisian Institution, Ithaca, Cornell from of international studies university Press.
- O' donnell, Guillermo. (1973). **Modernization and Bureaucratic, Authoritarianism**. California: institution of international studies.
- Prashad, Vijay. (2012). **Arab Spring Libyan Winter**. Edinburgh: Oakland Baltimore.
- Rothstein, Robert L. (1977). **The Weak in The World of the Strong, the Developing Countries in the International System**. New youk: Columbia University press.
- Weinstein, Franklin. (1976). **Indonesian Foreign Policy and the Delimma of Dependence**. Ithaca: Cornell university Press.
- Wilson, Gary and Carlo Panara. (2013). **The Arab Spring**. New York: New Patterns for Democracy. East Revolts; St martin press LLC, 175 fifth Avenue.